

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента Пчеліна Віталія Борисовича – на дисертацію Костиної Марії Генадіївни «Адміністративно-правові засади діяльності закладів дошкільної освіти України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Одним із визначальних рушійних елементів будь-якої нації є наука, адже саме наукові процеси визначають вектори прогресу, шляхи її розвитку в техногенному, духовному й іншому плані. Значимість та сила наукового сектору в кожній окремій державі прямо пов'язано із освітянською діяльністю, особливу роль у складі якої займає освіта дошкільна, адже саме вона дає відповідний старт у життя найбільш юним верстам населення. При цьому важливість дошкільної освіти відмічається не тільки в нашій державі, але й у багатьох країнах зарубіжжя, де на сьогоднішній день існують спеціальні правові інститути, що регулюють як даний сектор освіти в цілому, так і діяльність закладів, через які виражається його зміст. Прагнення нашої держави набути повноцінного членства європейської спільноти, підтвердити статус дійсно правової та демократичної держави на світовій арені, вимагає від України запровадження та подальше використання визнаних світових стандартів у сфері дошкільної освіти.

З огляду на зазначені обставини дисертація Костиної М.Г. є актуальною та своєчасною, оскільки вона присвячена осмисленню сутності та особливостей адміністративно-правових засад діяльності провідного суб'єкта правовідносин у сфері дошкільної освіти – закладів дошкільної освіти.

Про актуальність дослідження свідчить також те, що його було виконано у відповідності до положень Національної стратегії у сфері прав людини, схваленої указом Президента України від 25.08.2015 р. № 501/2015; Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схваленої указом Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від

12.01.2015 р. № 5/2015. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації: 0115U005495).

Дисертація є першою фундаментальною та комплексною працею, присвяченою аналізу адміністративно-правових засад діяльності закладів дошкільної освіти. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі узагальнення наукових праць учених та аналізу законодавства України та проектів відповідних нормативно-правових актів, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад діяльності закладів дошкільної освіти України, та на цій основі опрацювати шляхи вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності як державних (комунальних), так і приватних закладів дошкільної освіти.

Узагальнений в роботі теоретичний і нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: системно-структурний метод, історико-правовий, документального аналізу, порівняльно-правовий, аналітичний, метод формально-юридичного аналізу та прогнозування, індуктивний та інші методи пізнання процесів і явищ. Методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений також використанням численних наукових праць фахівців у галузі загальної теорії держави і права, теорії управління, адміністративного, конституційного, цивільного процесуального, господарського процесуального, інших галузевих правових наук.

Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, міжнародних договорів України, законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, які визначають правові засади діяльності закладів дошкільної освіти. Інформаційну й емпіричну основу дослідження становлять

узагальнення практики діяльності суб'єктів правовідносин у сфері дошкільної освіти, зарубіжного досвіду такої діяльності, аналітичні статті, політико-правова публіцистика, довідкові видання, статистичні матеріали з даних питань.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема вдало розроблені дефініції, класифікації й узагальнення дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем у сфері діяльності закладів дошкільної освіти.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертаційне дослідження є однією із перших спроб, на підставі узагальнення наукових праць учених й аналізу законодавства України та проектів відповідних нормативно-правових актів, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад діяльності закладів дошкільної освіти України, та на цій основі опрацювати шляхи вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності як державних (комунальних), так і приватних закладів дошкільної освіти.

Переходячи до оцінки основних положень і висновків дисертації, варто зазначити, що в роботі порушені нерозроблені раніше наукові та практичні задачі, розв'язання яких дозволило одержати цікаві результати та виробити ряд пропозицій. На особливу увагу заслуговує те, що в роботі вперше обґрунтовано авторську позицію щодо таких критеріїв класифікації видів дошкільної освіти, як: а) вік дитини; б) відсутність у дитини батьківського піклування або неможливість його нормального здійснення, в зв'язку з певними причинами; в) наявність родинних зв'язків між дітьми; г) наявність у дитини особливих освітніх потреб.

У представленій роботі доволі вдало сформовано висновок стосовно того, що важливість адміністративно-правової діяльності закладів дошкільної освіти обумовлюється тим, що саме вони визначають: основи державної політики в

сфері дошкільної освіти (зокрема її принципи, цілі та завдання, пріоритетні напрямки здійснення та заходи тощо); правовий статус органів центральної та місцевої влади, що формують та (або) реалізують державну політику в сфері дошкільної освіти на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; правовий статус закладів дошкільної освіти, як суб'єктів публічно-правових відносин; вимоги щодо ліцензійних умов здійснення освітньої діяльності та порядок ліцензування; матеріально-правові та процедурні аспекти здійснення державного контролю у сфері дошкільної освіти; підстави та порядок застосування адміністративної відповідальності; порядок вирішення публічно-правових спорів у сфері освіти; матеріально-фінансове забезпечення закладів дошкільної освіти, що є юридичними особами публічного права; Державний стандарт дошкільної освіти; механізм взаємодії органів публічної влади із громадськістю з питань дошкільної освіти тощо.

Заслуговує на увагу позиція дисертантки відносно того, що поняття принципи організації діяльності закладів дошкільної освіти в Україні з юридичного погляду може бути визначено як основоположні, фундаментальні ідеї, переконання, сформульовані в ході наукового пізнання об'єктивно наявних закономірностей суспільного життя та закріплені у відповідних нормативно-правових актах, як відправні, незаперечні вимоги, на яких має базуватися організація та функціонування зазначених закладів.

Крім того, доволі слушною є позиція дисертантки відносно того, що чинне законодавство України передбачає досить широке коло різновидів (типів) дошкільних навчальних закладів, що є важливим кроком у напрямку забезпечення доступності дошкільної освіти та рівних можливостей щодо її отримання, втілення принципів інклюзивного навчання, зокрема недискримінаційності та врахування багатоманітності людини.

Здобувачем доволі слушно доведено, що підзаконні нормативно-правові приписи, закріплюючи адміністративно-правові засади діяльності закладів дошкільної освіти, деталізують особливості: матеріально-технічного, медичного, інформаційного, кадрового й т. п. забезпечення; порядок

комплектування відповідних закладів або окремих груп; організації харчування тощо. При цьому адміністративно-правові засади створення закладів дошкільної освіти знайшли своє безпосереднє відображення в актах місцевих органів влади, в більшій мірі, які були прийняті органами місцевого самоврядування.

Вдалим є висновок дисертанта відносно того, що в цілому аналіз чинного законодавства свідчить про те, що в Україні закладені необхідні організаційно-правові засади (основи) дошкільної освіти. Разом із тим, дисертантка цілком слушно звертає увагу на те, що реальна дієвість ряду законодавчих положень викликає певні запитання, зокрема, наприклад, доступність дошкільної освіти, враховуючи нестачу закладів дошкільної освіти в Україні. При цьому свого вдосконалення потребують і правові засади забезпечення реалізації права на дошкільну освіту дітьми з інвалідністю

Заслуговує на увагу висновок про те, що в межах функціонування закладу дошкільної освіти, реалізації освітнього процесу відбувається становлення та розвиток особистості дитини з урахуванням всіх її особливостей. Указаний процес побудовано й у подальшому реалізовано у відповідності до численної кількості організаційно-правових засад, які визначають як у цілому здійснення освітнього процесу, в тому числі в умовах закладу дошкільної освіти, так і окремі сфери діяльності компетентних суб'єктів, що здійснюються задля забезпечення такого процесу за відповідними напрямками – медичне, кадрове, інформаційно-аналітичне, тощо забезпечення.

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні містяться й деякі спірні, неузгоджені та не зовсім обґрунтовані положення, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Серед основних принципів організації діяльності закладів дошкільної освіти України дисертантом названо загальноправові, організаційно-правові та спеціальні принципи. При цьому називаються окремі з принципів, які слід віднести до загальноправових та організаційно-правових. Однак, при характеристиці спеціальних принципів організації діяльності закладів дошкільної освіти дисертанткою лише вказується, що їх складає більшість із принципів, закріплених ст. 6 Закону України «Про дошкільну освіту». З огляду на те, що, як зазначає сама здобувачка, спеціальними є принципи, які стосуються безпосередньо організації і здійснення освітньо-виховної діяльності в закладах дошкільної освіти, у дисертації доречно було б більш уваги приділити саме цим принципам. Зокрема, вважаємо, що повинно бути визначено, які саме принципи віднесено до вказаної «більшості» із детальною характеристикою кожного з них.

2. Дисертанткою доволі вдало охарактеризовано поняття та види закладів дошкільної освіти. Зокрема, вказано, що видовий перелік закладів дошкільної освіти ґрунтується на анатомо-фізіологічних, психологічних та соціальних характеристиках дітей-вихованців, що обумовлюються специфіку призначення та діяльності відповідного виду (типу) закладу дошкільної освіти. Разом із тим, слід відмітити те, що на практиці зустрічаються випадки поєднання закладом дошкільної освіти відразу декількох, запропонованих автором видових ознак. Вважаємо, що представлене дослідження було більш повноцінним, якби здобувачка здійснила детальну характеристику вказаних закладів дошкільної освіти.

3. Визначаючи напрями вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності державних і комунальних закладів дошкільної освіти, авторка вказує, що в якості першочергового кроку слід обрати проведення систематизації підзаконних нормативно-правових актів, що регламентують дану сферу суспільних відносин. В якості способу такої систематизації пропонується обрати консолідацію законодавства. При цьому, чому саме обрано даний спосіб систематизації законодавства, не пояснюється. Не вказуються й переваги консолідації по відношенню до інших способів

систематизації законодавства в сфері дошкільної освіти.

4. В якості окремого недоліку вважаємо за необхідне зазначити й те, що в роботі міститься значна кількість позицій стосовно суто теоретичних питань, наприклад, визначення понять «тип», «вид», «принцип», «засада», «суб'єкт», «право», «заклад» тощо. Окремі висновки до підрозділів не стосуються предмету дисертаційного дослідження та не несуть значного смислового навантаження.

5. Є зауваження й до структури дисертаційного дослідження. На жаль, у дисертації відсутній підрозділ, положення якого було б присвячено правовому статусу суб'єктів державного регулювання діяльності закладів дошкільної освіти.

Висловлені зауваження переважно мають характер побажань і не можуть суттєво вплинути на загальну високу оцінку проведеного дисертантом дослідження.

Виконана Костиною М.Г. наукова праця сприяє розв'язанню ряду теоретичних і практичних питань, що мають важливе значення для підвищення ефективності діяльності закладів дошкільної освіти. Теоретичні положення та практичні рекомендації, які знайшли своє відображення в дисертації, можуть у подальшому використовуватися для розробки концепції удосконалення адміністративно-правових засад діяльності закладів дошкільної освіти, а також законодавчого забезпечення даної сфери.

Основні результати дослідження викладено в шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, трьох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Аналіз дисертації та автореферату дає підстави для висновку про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертаційного дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Наведене дозволяє зробити висновок, що дисертація «Адміністративно-правові засади діяльності закладів дошкільної освіти України» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують наукову проблему, яка має важливе значення для науки адміністративного права та процесу, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю й обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її авторка – Костина Марія Генадіївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Доцент кафедри
поліцейської діяльності та публічного адміністрування
факультету № 3 Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент**

В.Б. Пчелін

